

[J. K. Hansen]

og medindflydelsen skal praktiseres i folkeskolen, at få fastlagt det, vi kalder en retsnorm, i form af en bekendtgørelse, der helt klart præciserer folkeskolelovens demokrati-forpligtelse. Derfor er det så skuffende – det er meget skuffende – at blive afvist med nogle få venlige bemærkninger i en betænkning. Det er skuffende, at man ikke blandt regeringspartierne har villet debattere vores forslag overhovedet, men blot har afvist det.

Så kunne jeg jo spørge f.eks. fru Connie Hedegaard, som står inde for de konservative ungdomsprogramerklæring: hvor er egentlig fru Connie Hedegaard blevet af her? Hvad blev der af de smukke tanker og ting, der står i Konservativ Ungdoms programerklæring på dette område? Man kan også spørge venstres ordfører: hvad blev der af venstres smukke ord om demokratiet i folkeskolen? Blev disse erklæringer blot jordet af politikerne her på Christiansborg?

Har behandlingen af vort forslag herinde været skuffende, så har det til gengæld været glædeligt med den debat, vores forslag har skabt uden for dette hus. Der har været debat i elevorganisationerne, der har været debat hos forældrene, i forældrekredse, der har været debat hos lærerne – i Danmarks Lærerforening har man afholdt konference om vort forslag.

Det lover godt, og selv om vores forslag måtte lide den skæbne at blive nedstemt af et borgerligt flertal herinde i dag, så vil forslaget ikke blive lagt i skuffen, men vi vil fortsætte debatten uden for Christiansborg. Vi vil fortsætte debatten med eleverne, med ungdomsorganisationerne, med forældrene, i forældrekredse, i lærerkredse m.fl., så vi er bestemt ikke indstillet på at stoppe debatten, fordi man skulle stemme vores forslag ned i dag.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Ja, vi nåede, som den socialdemokratiske ordfører sagde, et lille bitte skridt videre den 18. april i arbejdet med at give eleverne den medbestemmelse og den medindflydelse på skolens hverdag, som de ifølge folkeskolelovens formålsparagraf og ifølge den opfattelse, vi i SF har af demokratiet, bør have.

Med vedtagelsen af ændringerne af skolestyrelsesloven blev det fastslået, at elever på

skoler, som har femte eller højere klassetrin, danner et elevråd.

Det beslutningsforslag, som vi nu skal stemme om, ville i langt højere grad medføre, at rammerne for elevrådets arbejde i hele skoleforløbet tilgodeses. Det er derfor beklageligt, at et flertal i folketinget ikke finder, at tiden er inde til at tage de fornødne konsekvenser af folkeskolelovens ord om skolens demokratiforpligtelse.

SF mener, at der snarest bør ske yderligere fremskridt på dette område. Vi vil som parti medvirke til at holde debatten i gang, og vi håber, at et flertal viser sig snarest.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning forkastedes, idet 54 (S, SF og VS) stemte for, 67 (KF, V, RV, CD, KrF og FP) imod.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 36:

Forslag til folketingsbeslutning om uddannelsesløn.

Af Erling Olsen (S) m.fl.

(Fremsat 8/11 85. Første behandling 29/11 85. Betænkning 30/4 86).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Erling Olsen (S):

Når vi meget stærkt vil anbefale, at man stemmer for dette forslag, er det ikke alene, fordi det vil betyde en forbedring af uddannelsesstøtten i den forstand, at de uddannelsessøgende efter skat i snit vil få en halv snes procent mere, men også og navnlig, fordi dette forslag er det eneste hidtil fremsatte effektive forslag til en gældssanering for uddannelsessøgende, som er studiegældsramte.

Der er for øjeblikket et sted mellem 160.000 og 180.000 mennesker, som har studielån, og 30.000 af disse lån er overtaget af Hypotekbanken. Disse mennesker er i vidt

[Erling Olsen]

omfang ude i, hvad man må kalde bundløs gæld.

Ved dette forslag vil der ske det, at de vil kunne få ombyttet deres bankkredit med en humankredit. Derved slipper de for yderligere rentetilskrivning, idet der foretages lønafkortning og dermed gives fradragsret for deres gældsafdrag, så de i realiteten får gælden halveret. De får i øvrigt lønafkortning i forhold til, hvad de kommer til at tjene, og der sættes en overgrænse på 10 år for den tid, hvori de skal lide under gældsafviklingen.

Derfor, og fordi dette gældssaneringsproblem trænger sig så hårdt på, mener vi, det er meget vigtigt, at dette beslutningsforslag vedtages.

Estrup (RV):

Det radikale venstre kan ikke støtte beslutningsforslaget. Vi finder, at en afgørende svaghed i forslaget er tankerne om en tilbagebetalingspligtig forskudsløn, altså indekset, lånefinansieret uddannelsesstøtte. Ikke fordi vi principielt har noget imod tilbagebetalingspligt, men fordi vi finder det urealistisk i forhold til den betalingsbyrde, som man pålægger færdiguddannede umiddelbart efter, at de har afsluttet deres studium. Betalingsbyrden kommer op i nogle procenter, som er alt for høje til, at det er realistisk.

Desuden har forslaget den svaghed, at tilbagebetalingsbyrden helt overvejende bæres af uddannelsessøgende inden for de videregående uddannelser. For disse er der adgang til uddannelsesløn de første to studieår og derefter alene tilbagebetalingspligtig forskudsløn. Langvarigt uddannede vil derfor også fremover kunne pådrage sig meget betydelige gældsbyrder, og det vil oven i købet være en indekset gældsbyrde. Derfor løser forslaget efter radikal opfattelse ikke problemerne for de langvarigt uddannede.

Men vi er enige i, at der må gøres noget for gældssaneringen for dem, der i øjeblikket har taget meget store statsgaranterede lån. På det punkt deler vi de intentioner, som forslagsstillerne har, og derfor finder det radikale venstre, at man nu snarest muligt bør gå i gang med en egentlig gældssanering.

Vi finder, at en gældssanering bør have to elementer. Dels må der tages fat på nedskrivning og afvikling af den studiegæld, som allerede er overtaget af Hypotekbanken, dels

må det sikres, at rentebyrden bliver mindre for dem, som i dag har statsgaranterede banklån. Når Hypotekbanken træder til og overtager studiegælden, er det typisk, fordi de færdiguddannede ingen mulighed har for at klare de løbende ydelser på lånene. Der er tale om bundløs gæld, og de pågældende ser ingen mulighed for nogen sinde at kunne leve en gældfri tilværelse. Det lammer selvfølgelig ethvert initiativ og indebærer sociale og psykologiske belastninger med ofte tragiske følger for tilværelsen efter studietiden.

Det er nødvendigt, at staten træder til her og forsøger at hjælpe de pågældende til en ny start, fuldstændig ligesom man har gjort det for andre gældstyngede erhvervsgrupper. I realiteten har staten jo allerede overtaget forpligtelsen den dag, statsgarantien bliver effektiv og Hypotekbanken overtager gælden. Hvorfor så trække pinen ud så længe, at man risikerer at invalidere de gældsramte som samfundsborgere for tid og evighed? Det drejer sig om mere end 30.000 personer, men selv om gælden samlet er på godt 1 mia kr., vil der ikke være tale om nogen reel ekstraudgift for statskassen ved en sådan afskrivning. Pengene er sandsynligvis allerede tabt.

Det er klart, at en afskrivning eller nedskrivning af gælden må ske individuelt. Der må anlægges et trangkriterium, således at man sikrer sig, at det er uddannede uden mulighed for at afvikle gælden, der hjælpes. Gældssaneringen må ikke føre til en urimelig forskelsbehandling af den store gruppe, som møjsommeligt år efter år selv har slidt med at nedbringe studiegælden.

Sideløbende med denne egentlige gældssanering må vilkårene for de statsgaranterede lån forbedres, således som vi tidligere har foreslået det fra radikal side. Enten må staten, dvs. bl.a. undervisningsministeren, forhandle sig frem til en statsaftale med banker og sparekasser, som indebærer lavere rentesatser end i dag, eller også må staten selv overtage långivningen, således at lånene fremskaffes på de bedst mulige vilkår, som staten kan opnå som låntager.

Efter disse retningslinjer vil det radikale venstre gerne opfordre regeringen til at udarbejde et forslag i løbet af sommeren, således at det kan vedtages umiddelbart efter folketingets åbning i efteråret.

[Elisabeth Bruun Olesen]

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Overskriften til socialdemokratiets beslutningsforslag om uddannelsesløn er misvisende. Dybest set handler det ikke om en reel uddannelsesløn, men om stipendier og lån med nogle andre betegnelser som »almindelig uddannelsesløn« og »forskudsløn« hæftet på, hvor forskudslønnen så indsættes i et tilsyneladende snedigt, ja, på papiret næsten genialt kredsløb.

Forslaget skal være statsfinansielt neutralt; det præciseres stærkt i bemærkningerne. Men gode SU-ændringer koster penge, og det er da egentlig lidt spøjst, at socialdemokratiet har fremsat et forslag, som siger, at det skal være statsfinansielt neutralt, mens regeringens forslag jo rent faktisk koster penge. Den delvise fjernelse af forældreindtægtsafhængigheden i socialdemokratiets forslag og den meget begrænsede forhøjelse af stipendiebeløbet betales af de uddannelsessøgende ved de videregående uddannelser, hvis stipendier fjernes efter andet år.

Ved at fjerne stipendierne efter det andet år går man den stik modsatte vej af, hvad VS ønsker, nemlig at uddannelsesstøtten på længere sigt udelukkende bør tildeles i form af stipendier. Her begrænser man stipendierne og stipendiernes længde, og vi deler studenterbevægelsens frygt for, at denne konstruktion kan virke som en styring over i de korterevarende uddannelser, bort fra de længerevarende.

Men gældssaneringsdelen er uomtvisteligt god. Tilbagebetalingen bliver mere human, for nu at blive i forslagets sprog. Man kan kun komme til at betale i 10 år og kun halvdelen af, hvad man tjener ud over den maksimale understøttelse.

Alle skal inden for en vis frist kunne overdrage deres studielån til Humankreditinstituttet mod efterfølgende lønafbortning. Det vil sige, at de mennesker, som i dag får deres tilværelse forpestet af en umenneskelig gældsbyrde, inden for en meget kort årrække vil kunne hjælpes. Det er mennesker, som alle taler så pænt om herinde, men som der indtil nu ikke har kunnet skaffes et flertal for at hjælpe reelt.

Regeringens SU-forslag løser jo absolut heller ikke gældssaneringsproblemerne. Socialdemokratiets er selvfølgelig heller ikke løs-

ningen, men vi mener, at det faktisk er bedre end den nuværende ordning.

Der er imidlertid nogle problemer: forskudslønnen er skattepligtig; det vil sige, at de studerende skal låne flere penge for at have det samme rådighedsbeløb. De studerende vil ifølge socialdemokratiets model komme til at stå i en situation, hvor de efter et studium faktisk har lånt meget mere, end tilfældet er i dag.

VS kan ikke støtte socialdemokratiets forslag, netop fordi det tager stipendierne væk fra de studerende på de videregående uddannelser efter 2. år, og mange studerende vil komme til at stå med en astronomisk gæld bagefter.

Men vi vil heller ikke stemme imod det, da vi synes, at gældssaneringsprincippet er et godt bud. Vi skal derfor undlade at stemme, men vi spørger socialdemokratiet, om de ikke er klar over, at denne konstruktion med forskudslønnen faktisk kan indebære, at endnu færre fra arbejderklassen vil gå ind i de længerevarende uddannelser, fordi de vil være bange for det astronomiske beløb, de kommer til at skyldte bagefter.

Erling Olsen (S):

Til fru Elisabeth Bruun Olesen kan jeg kun sige, at vi faktisk mener, virkningen vil være den modsatte, fordi tilbagebetalingen er sat i relation til, hvad man kommer til at tjene, og fordi der er sat en 10 års overgrænse for, hvor længe der skal ske lønafbortning eller tilbagebetaling.

Jeg må imidlertid nu konstatere, at der ikke er noget flertal for beslutningsforslaget i et folketing med den nuværende sammensætning.

Men samtidig vil jeg gerne sige tak til hr. Estrup, fordi han var opmærksom på, at der måtte gøres en særlig indsats også i denne folketingsperiode for at få gjort noget ved gældssaneringslovgivningen.

Jeg bemærkede, at hr. Estrup bad regeringen tage et initiativ, og jeg kan efter at have drøftet sagen med hr. Ole Espersen oplyse, at vi vil tage et initiativ i socialdemokratiet. Straks efter sommerferien vil der komme et forslag til ændring af gældssaneringslovgivningen, således at studiegæld ikke undtages fra den almindelige gældssanering. Vi mener,

[Erling Olsen]

det er helt afgørende, at der sker noget meget hurtigt.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne forsikre både hr. Estrup og hr. Erling Olsen om, at regeringen er i fuld gang med at overveje, hvorledes vi kan mildne situationen for en del af de hårdt gældsramte. Det er ikke let at udpege, hvilken gruppe det er, man skal hjælpe, og det er heller ikke let at undgå det, som hr. Estrup selv var inde på, nemlig hensynet til dem, som har slidt og slæbt med at afdrage.

Men jeg gentager: vi arbejder med spørgsmålet. Det har vist sig langt vanskeligere, end vi havde regnet med. Hvis det var så let som skildret af hr. Estrup, så var jeg et skarn, hvis ikke jeg var kommet med lønsningen allerede for en måned siden.

Jeg vil også gerne forsikre, at regeringen kommer med 2. fase af vores uddannelsesstøttereform til efteråret, gerne som et af de første lovforslag i næste folketingssamling. Det vil vi altså vende tilbage til.

(Kort bemærkning).

Erling Olsen (S):

Til undervisningsministeren vil jeg kun sige, at der i hvert fald er én ting, der er let, og det er at ændre det forhold, at man ved almindelige gældssaneringer ikke tager sig af studiegæld, fordi man siger, der er særordninger for studiegæld. En af de allerenkleste ting var i hvert fald at sige, at studiegæld ved gældssanering skal behandles på linje med enhver anden form for gæld, der saneres.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning forkastedes, idet 51 (S og SF) stemte for, 63 (KF, V, RV, CD, KrF og FP) imod; 4 (VS) stemte hverken for eller imod.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Anden behandling af lovforslag nr. L 157:

Forslag til lov om ændring af lov om Arbejdsgivernes Elevrefusion. (Ændrede regler om bidragsfastsættelse).

(Fremsat 30/1 86. Første behandling 20/2 86. Betænkning 23/4 86).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Anden behandling af lovforslag nr. L 236:

Forslag til lov om ændring af lov om folketingsvalg på Færøerne.

(Fremsat 16/4 86. Første behandling 24/4 86).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.